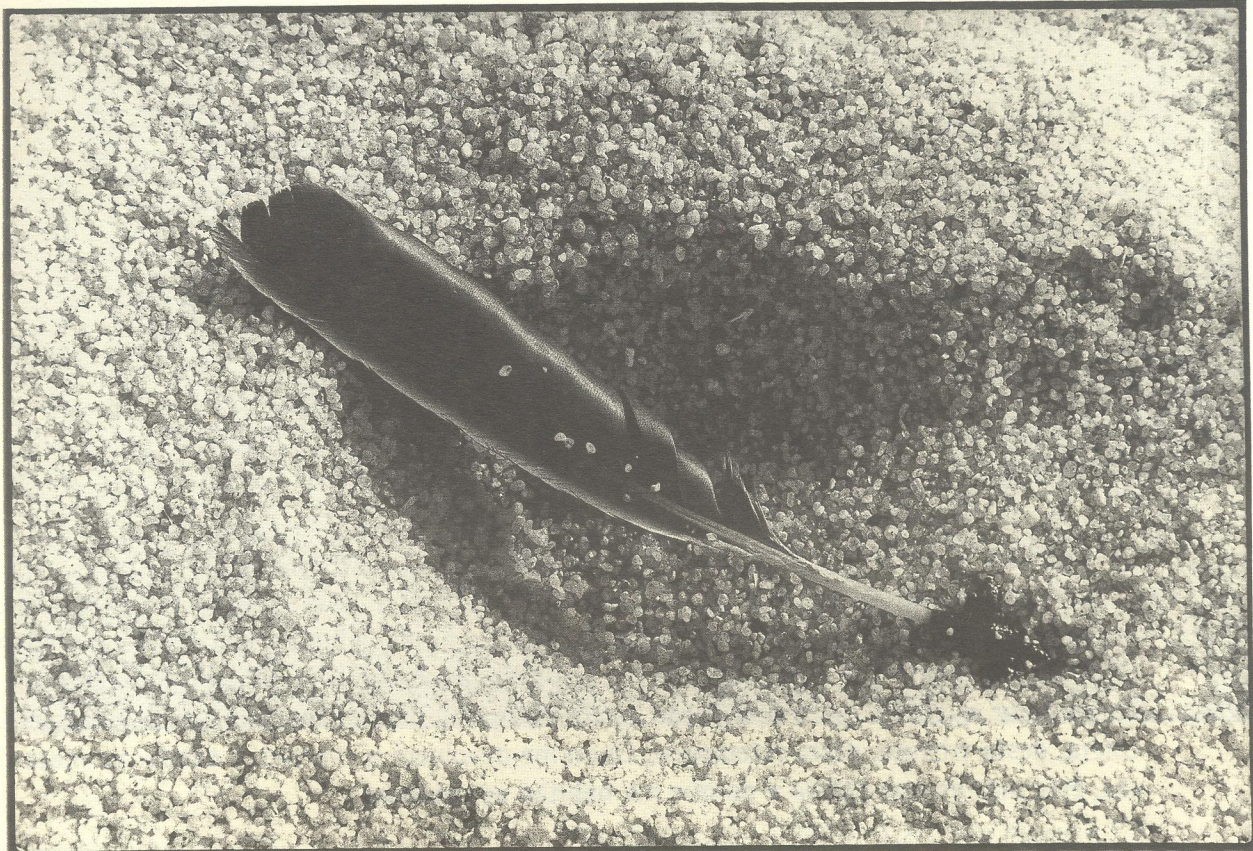

desagravío ao mar

fotografía:
Peter Scheneider

textos:

Rosa Aneiros
Emílio Xosé Ínsua
Carlos Negro
Marilar Aleixandre
Miro Villar
Eduardo Estévez
Alexandre Nerium
Francisco Fdez. Naval
Paco Souto
Xesús Pereiras
Marta Dacosta
Manuel Rivas

Acto literario que tivo lugar no Porto de Lira (Carnota), con motivo da Asemblea Xeral da Asociación para a Defensa Ecolóxica de Galiza (ADEGA). A asociación ADEGA agradécelle a todos os escritores e escritoras a súa participación desinteresada.

Carnota, 25 de xaneiro de 2003

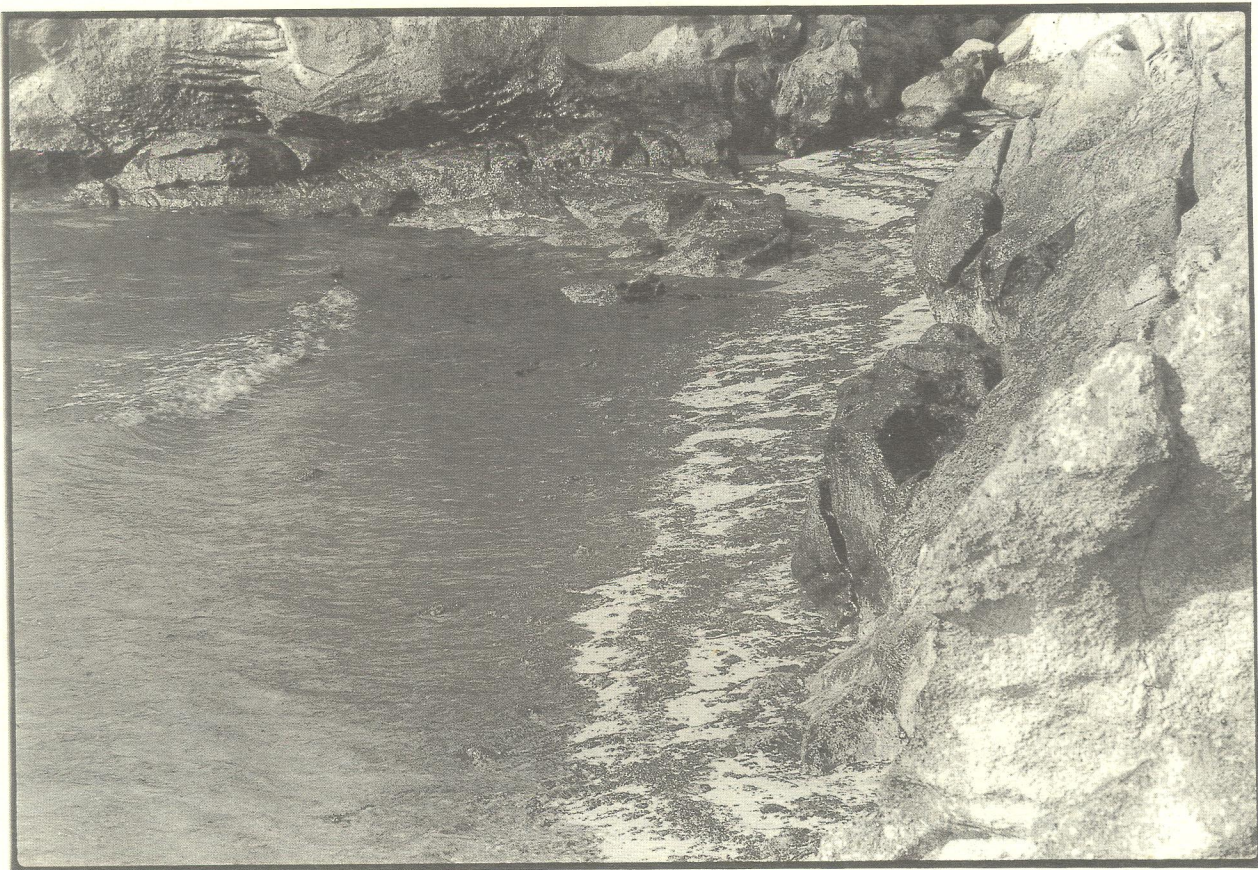
A marea negra tinguíume as letras con chapapote

Pregúntome quen me limpará o fuel do xabre, das penas, das plumas e das guerlas. Será a Administración, os veciños, os ecoloxistas, o exército ou os voluntarios. Pregúntome quen varrerá esta lambida mortal da miña pel e do iris sen arrincarme cachos de carne e ondadas de sangue. Pregúntome quen me indemnizará con cartos europeos anticipados pola Xunta polas perdas desta cólera, desta tristura, desta intemperie. Quen me devolverá a esperanza cando me mataron, outra vez, *este mar no que habito e no que me habitan as palabras*.

Certo, non son poeta. Nunca o fun. Na alfombra de hidrocarburo que tolda os pensamentos aboian as vítimas da nosa desesperación e non hai farallón posible ó que aferrarse para sobrevivir. Non existe misericordia. Homes e mulleres denuncian e os outros, os que miran de fronte á foto, sorrín ante os titulares de prensa a cinco columnas. A súa comparecencia mídese directamente en rendibilidade electoral. Ela será quen determine o verdadeiro peso da súa victoria. Quen se lembrará de nós dentro duns meses cando deixemos de ser focos informativos e as manchas de fuel manchen as nosas penas e o noso xabre. Quen escoitará a nosa pregaría cando as alentías sigan a botar veleno e sintamos fame e frío por esta peste económica e sentimental. Quen se atreverá con cartiños no peto para pagarnos os custes desta incerteza.

Vulneraron a primeira e única norma dos percebeiros: viráronlle as costas ó mar. Ningún compañeiro estaba a axexar e deu onde máis doía. O seu golpe de alentía foi certo e bateunos no medio e medio do noso corazón de pobo. Sen piedade. E namentres os outros fuxían escorrentados polo fuel, nós tivemos que afrontar a recollida dos restos da batalla perdida. Foi o seu único lamento posible. A súa maneira de protestar por tanto vertido incontrolado, tanta zona de recheo, tanto porto exterior, tanta falta de normativas, tanta sobreexplotación, tanta avaricia. Viráronlle as costas e el, coma un neno, chorou bágoas de petróleo.

Certo, non son poeta. Non teño o poder das palabras pero si o da vontade. Tampouco suplico senón esixo. Esixo que me devolvan o mar de ondas abutanadas onde navegan as laranxas do meu avó, aquelas que un barco ferido botou na Frouxeira e lle levaron o sabor doce dos primeiros cítricos. Esixo ese océano que atravesou en 1920 na procura dun Eldorado que valeu para mercar eses ferra-

dos de terra nos que habito. Esixo que me devolvan a ribeira do meu bisavó, ese no que aboian os reloxos de prata de todos os cadáveres que recolleu na Praia de San Martiño cando a primeira guerra mundial converteu as nosas costas en foxas comúns de apelidos estranxeiros. Esixo tamén que me devolvan as ondas azuis nas que o meu pai xogou a vida durante tantos anos, esas coas que me ensinou a dicir rei, merlón, robaliza e santiaguiño. E India de fóra. E Baxanca. E Castelos. E Pena Parda. Onde aprendín o significado do meu propio nome. Esixo o mar no que anainou a miña irmá, o que me trouxo os barallos das falcatuadas do meu irmán, o que me soubo a nocilla cando agardaba os tramallos da pesca na noitiña. Esixo que mo devolvan porque é meu, porque é noso. Porque nel permanece a nosa memoria de nación atlántica, a Historia con maiúsculas que nunca escribimos e o futuro que lle debemos ós nosos fillos. E eu, que non son poeta, gardo a esperanza dos percebeiros e sei que volverán as lagarteiras. *Han volver.*

As lagarteiras. Esas as mareas vivas que, dependendo do calendario da lúa, adoitan acadar o coeficiente máis alto anual no mes de setembro. Nesa lúa, cando existe unha maior distancia entre o punto máximo da enchente e o máximo da baixamar prodúcese (segundo o estado do mar) as mellores mareas do ano para os percebeiros. Ó quedaren máis penas ó descuberto das ondas resulta posible cavar os percebes de maior calidade. O meu veciño, Vicente de Culás, di que lle chaman así porque na suba da marea as ondas chegan a bicar as rochas nas que os lagartos se poñen ó sol. Eu agardo, coma eles, coma os percebeiros, coma todo un pobo esas lagarteiras, as boas mareas, tempos mellores que sen dúbida, han vir. Virán.

Rosa Aneiros

Prestíge

Non merecíamos o vómito negro sobre a nosa vida.

Era outra a perspectiva que animaba o duro día a día,
traballar arreo, xerar riqueza, tirar pra adiante,
Galiza tiña e ten que proseguir.

Foi atroz descubrir os verbos da incompetencia
conxugados no máis fondo dalgunhas bocas.

Foi duro saberse abandonados nunha maré aciaga e mouroa
que parecía sepultar para sempre e sen remedio o porvir.

Coa preta arcada tensáronsenos os músculos da alma
e desligáronsenos no peito as cordas que nos amarraban
a un país demasiado amiúde envolto en brétema e medo.

Aínda na desgraza, puxemos porfin sobre a mesa,
transparentes, os cadáveres do infundio e a falsidade,
as raspas dunha prepotencia burda e oca,
os fluxos visguentos da mentira feita xeito de goberno.

Agora, mentres reedificamos con paciencia a vida estragada,
mentres invocamos en cada pedra, cada praia, cada furna,
un novo cántico rebordante de salitre, espuma e ceo,
vemos resplandecer en cada fronte unha nova estrela
e soñamos ali onde a consciencia se tinxo de azul e branco
que por fin chegaron os tempos que tiñan que ter chegado.

Coplas do desprestixio

Érase un barco pirata
dos que estercan o planeta:

Tirilirán tirilirón

Inchado de chapapote,
afociña na Fisterra:

Tirilirán tirilirón

Enfermou de cagarría,
vén ciscando peste negra:

Tirilirán tirilirón

Mar arriba, mar abaixo,
a manchiña medra e medra:

Tirilirán tirilirón

Á deriva por Galiza,
en Madrid non ven problema:

Tirilirán tirilirón

E o barquiño que escachiza,
hai que ver qué mala estrela:

Tirilirán tirilirón

Qué eficiencia a do goberno,
non distingue o mar da merda:

Tirilirán tirilirón

Só distingue plastilina
sobre mares de galleta:

Tirilirán tirilirón

Na Moncloa o presidente
non ten flota de limpeza:

Tirilirán tirilirón

Ten amor ós mariñeiros,
ten alerxia pola area:

Tirilirán tirilirón

E se faltan pan e peixe,
hai caciques a mancheas:

Tirilirán tirilirón

Han de dar promesas tortas,
caridade por moreas:

Tirilirán tirilirón

E o patriarca de Vilalba
faise vello na gallega:

Tirilirán tirilirón

A vender resignación
e cen veces morte cega:

Tirilirán tirilirón

Para que as urnas repitan
perpetuas noites de pedra:

Tirilirán tirilirón

Esta copla non recende,
máis ben fede que alcatrea:

Tirilirán tirilirón

E se o cheiro non vos chista,
tedes voz para a protesta:

Tirilirán tirilirón

Este versos son da xente,
refugallos da marea:

Tirilirán tirilirón

Carlos Negro

Remontando a maré (4 de decembro)

que non sei se respiras ou calmeas
derrubado, país, sobre o coído
país, amante, longa foi a noite
quen sabe cando o limpo será limpo
¿foi amor ou tumulto? das beiradas
tiramos a podremia coas mans núas
¿tumulto ou resistencia? beber sudre
remontar a maré, tomar as rúas

da Vaca de Fisterra amargo ouleo
nas sirenas resoa de faro a faro
clamando polos mortos, capitáns
de gamelas perdidas nos naufraxios
dornas, bucetas, lanchas de relinga
crebadas nas arestas dos baixíos
valédenos na cerna da negrume
en tempos de extravío

o corpo nu, envolto só na rede,
baixo o lameiro negro limpa a man
resistimos, amor, cando pretenden
tomar o nome do arao en van

Marilar Aleixandre
(Fisterra, decembro 2002)

"Dióni"

En cada mariñeiro dorme un ser mitolóxico,
con dous potentes brazos que nas extremidades
se bifurcan en oito tentáculos ventosas,
e cando no horizonte venta a voz do perigo
espertan oito brazos a apegarse na vida.

"CHE"

No deserto que somos calquera pescador
é home que multiplica peixe e pan para os seus,
en completo silencio reinventa o evanxeo
segundo San Mateo. Nunca haberá cronistas
para daren noticia do cotián milagre.

"XIROLO"

¿E se a boca da nasa sempre fose un silencio?
¿E se no útero, dentro, non houbese placenta?
¿E se as noites e os días fillasen tempestades?
¿E se nunca amencese nin se vise a ardora?
Meu capitán, o inferno. Meu capitán, o inferno.

"CAMA DE PIEDRA"

Os listos ollos aguias do mariñeiro nunca
leron libros de Stevenson, Melville, London, Verne,
pero os dedos buliron en páxinas de tinta
onde estaban escritas as marcas do mar, cofres
ocultos que abre a chave do aparello da vida.

"QUINÓN"

As nubes da incerteza ferintes coma o sol,
sempre sodes Ulises, hai sempre unha Penélope
que agarda con tecidos. E Ítaca está distante
mesmo que fose a penas unha marea de horas,
e Ítaca está distante mesmo que sempre volvas.

"MANSA"

Lobos de mar é o nome que vos dá quen ignora
a mansedume de ollos e corazón, quen segue
os tópicos da escrita, quen descoñece aínda
que a boia é unha marca non só para aparellos
senón para levardes o umbilical da terra.

onde vai maría

o teu home

vai no mar
a limparnos as penas

onde vai o teu fillo
maría

nos rochedos onda a punta do alén
a espreitar a morte
cada nove ondas

a morte do mar
a de noso

onde está teu home maría

no mar
marchou ben cedo
limparnos o corazón a area
de toda esta podremia

limparnos as plumas
de tanta sombra

aperta fillo
os dentes

empurra os remos con forza
coma se os cravases no peito
do mar

e olla como as ondas
macias fluen debaixo

como nos afundimos
nos pulmóns da noite

se levas a man
á boca
e lames de vagariño
entre a pel e as unllas
sentirás o salitre
que desas furnas
do corpo nunca foxe

mesmo do teu
que agora só pode
alongar a vista no mar
cos ollos da memoria

no cuarto de pensión
dunha cidade estraña
mais deixaches nalgues a alma

cal é a forza
que che suxeita o corpo
a vontade

cal o pavor
co que ollas o mar
cando os teus fillos non chegan
e vaiche sendo noite pecha
no corazón

e pola noite
o bruar nas fendas
as contras a bateren
que volve zoar surleste
e mañá outra volta
habemos lanzar as redes
para recoller os restos
do mar
os nosos despoxos

onde vai maria
o teu home

deixouche limpo
o corazón de area?

deixoute no peito
a súa pegada negra
a súa dor ao marchar

olla para o mar
o desacougo das ondas

lamber dos brazos
o sal das redes

e deixar arrecunchar
a tristura no horizonte

espallarse máis aló
do ceo do naufraxio
por quen esperas
maria

xa non hai ninguén
a che limpar as ás

e se o teu home vén
se o teu fillo
cando é noite pecha
coa noite
pecha no corazón
non has chorar

acende o lume
para arredar o frío
do corpo
o negro da alma

Ó meu mar, coa alma chea de piche

Márdeas de negro cuspe

...Asemade que as sabas xacoden os perfís
dos temporais, que as unllas esgandullan os iris
dos portillos, que os vértices do catre se eternizan;
neste ciar inxente de lastrada preguiza
largáronnos cos ávregos á beira do cantil...

Cada cadro éche un intre que en cada rada arriba
cos óleos xa resecos de tanta pincelada;
o lenzo: as oquidades onde oscultar a vida
pegada ó galipote, ós eidos, á resaca
asoleirando o espacio que o esfumino disipa.

Para sobrevivirme da cor que me delata
embarqueime á chalana que tiña abarloada,
con ímpeto, coa máscara, cos céfiros de proa;
sen pensar que, de noite, precisase as bengalas
se acaso para verme na nítida zozobra.

Os marcos interróganme, cóbrenme de agres olgas,
afanme a sometervos á miña escravitude,
a herdar nestoutras témporas o peso que as escouras
lastraron no estaleiro (a ausencia) pé da dorna
sobordada no algarve de inmemorial queixume.

Dentro del: certa lenda que aventa os trancanís,
o estadio dun espello cara ó final do túnel,
vinteún anos e un día despeizando o volume
dun enorme patache de cheminea anil
que deixou tras das costas márdeas de negro cuspe.

Balada do home do mar

Bernaldo observa a luz primeira do areal,
o iniciarse do día sobre a casa das deusas,
as escuras xanelas de Panchés,
a somnolencia gris da espuma contra a praia.
Governando o timón, na popa do nordés
Bernaldo intúe a fenda das valgadas,
o solemne transpirar dos castros,
as columnas de fume que por tras dos piñeiros se elevan coma ánimas.
Bernaldo, o do riso dourado,
regresa cada tarde, pero nunca regresa,
que o seu alento é unha constancia de cons,
seu sangue un remuíño de argazos,
a súa ledicia un vertixe de mascatos.
Regresa Bernaldo, pero nunca regresa,
que na boca do solpor el tende liñas de seda e palangres de sonhos
dende o leito da salga ata o aroma das rosas
que cada noite o acolle e no que nunca acouga.
Regresa por amor, por compartir o abrazo,
por verse home nas humidades dela,
muller que espreita e busca dende o outeiro
a vela que teceu e que se inflama
máis alá das poutadas
e das horas.
Regresa Bernaldo, coma un home constante
pero sempre inconcreto, que nunca enteiro se deu
a quen non fora experiencia do sal, cacea de esperanzas,
anémona ou debalo deste mar que se prolonga
máis alá do horizonte ó que non chegan o caperol nin a enxarcia.
Pilota sempre Bernaldo, tamén cando durme, incluso cando cala,
atento ó son espiral dunha bucina
que anunciará ardora, cardume, esperma de balea,
aparello estendido nun bostezo de lúa.
Por fóra da Lobeira
Bernaldo rema, larga, fondea
e agarda que o poeta describa con palabras
esa canción capaz de lle dar nome ó mundo que el navega.
Pero o poeta minte, deixa pasar os anos,
incapaz de atopar o verso que desvele o balbordo de morte que arrolan as xarretas,
as voces dos mastros afogados, a fría crueldade das sereas,
e sente Bernaldo que as preguntas aumentan e fatigan,
que son coma un bater irado de pardelas,
nostalxia doutro mar e doutras sombras.
Cobiza entón ser coma o corvo cristado
que no seu voo debuxa o seo inaugural das ondas,
ou mazarico que danza no gume das mareas,
ou caldeirón que revive coa caricia do aire,
todo menos o indolente silencio do fondo, do que non se regresa.

Galiza 14 de febreiro de 1998

A un paso do desastre
contemplo caladamente o abismo
e xa non sei aonde mirar
Chiapas
Iraq ou Timor Leste
A esforzada Angola ou Corea
Sempre Vietnam e sempre Líbano
Os rostos degolados de Arxel que también me miran
Bosnia, Somália, Ruanda, Kurdistan
Terremoto afgano
Guatemala de fusileiros
e xa Perú
Xa Sahara sen referendo
Amazonia sen árbores
Brasil sen terra
Xa Belfast ou Londres de negociazón
Euskadi non é Irlanda
xa Nova lorque e os seus trinta millóns de pobres
Texas de cámara de gas
Moscova ou o grande saldo atómico
Madrid cos seus dispersos
os galegos centenarios da Arxentina
Cuba libre!

E nós aquí
entre os nosos ollos e o que vemos
coa nosa voz miope entre o silencio
das mans sempre activas à impotencia
canto amável até na denuncia
Xa espada sen retorno
Paredes no desastre
Prontos ao abismo
En pleno salto
Incendiários

Tributos a besta negra

De fóra do mar chegou unha tupida sombra,
esta ameaza insomne a asediar a costa,
unha visguenta costra a profanar a area,
este betume que os reflexos do nácar cega.

Como un arao dos cons empapado en brea
ou o arroás ferido, golpeado contra as rochas,
esperanzas abatidas aboando nas ondas,
caros tributos do mar a esa besta negra.

Neste mar xa non hai fulgor de espuma viva,
senón enxurro letal, cantís ennegrecidos
e un hálito de morte nas praias e coídos,
onde era atafegado o buligar da vida.

E o mar xa non nos trae aquel bálsamo antigo,
o arrecendo salgado dos edéns posuídos,
senón vómito escuro, fermento das sentinas,
que enlama os soños que moran entre actinias.

Xesús Pereiras

(En Esteiro de Muros despois de vir das praias do Acoradoiro, de Lira, etc., en decembro de 2002)

Mougas

Do mar
vén hoxe a noite e a chuvia
desde as pedras perdidas no encontro da auga,
desde as crinas das ondas rotas contra o vento.
Do mar
vén hoxe a noite e a furia,
o negro vendaval co seu rezo ferinte
a ansia humana de fuxir para sempre.
Do mar
vén hoxe a noite e a voz
un pranto de sereas enloitadas e mortas
un berro espantoso de peixes atrapados.
Do mar
vén hoxe a noite e o medo,
o pavor dun tempo que nos nega e nos funde
o pánico das horas enchoupadas por sempre.

Marta Dacosta. Decembro 2002

Quero un mar habitado do canto das baleas
onde a paz dos corais non sexa profanada.

Quero un mar traspasado cando a noite se achega
por aves non concretas voando cara ás illas.

Quero un mar rodeado de areais sedentos
que en silencio miran de todas as distancias.

Quero un mar libre, ceibo de peiraos progresistas,
de homes posesores que trocan as rutinas,
que acaban co que existe e pensan que poden
descubrilo e repartilo sen medida.

Marta Dacosta. De "Crear o mar en Compostela"

A Escoíta

¿Quen é ollo de arcea
e quen radar do medo?
Os irmáns. ¡Son as irmás!

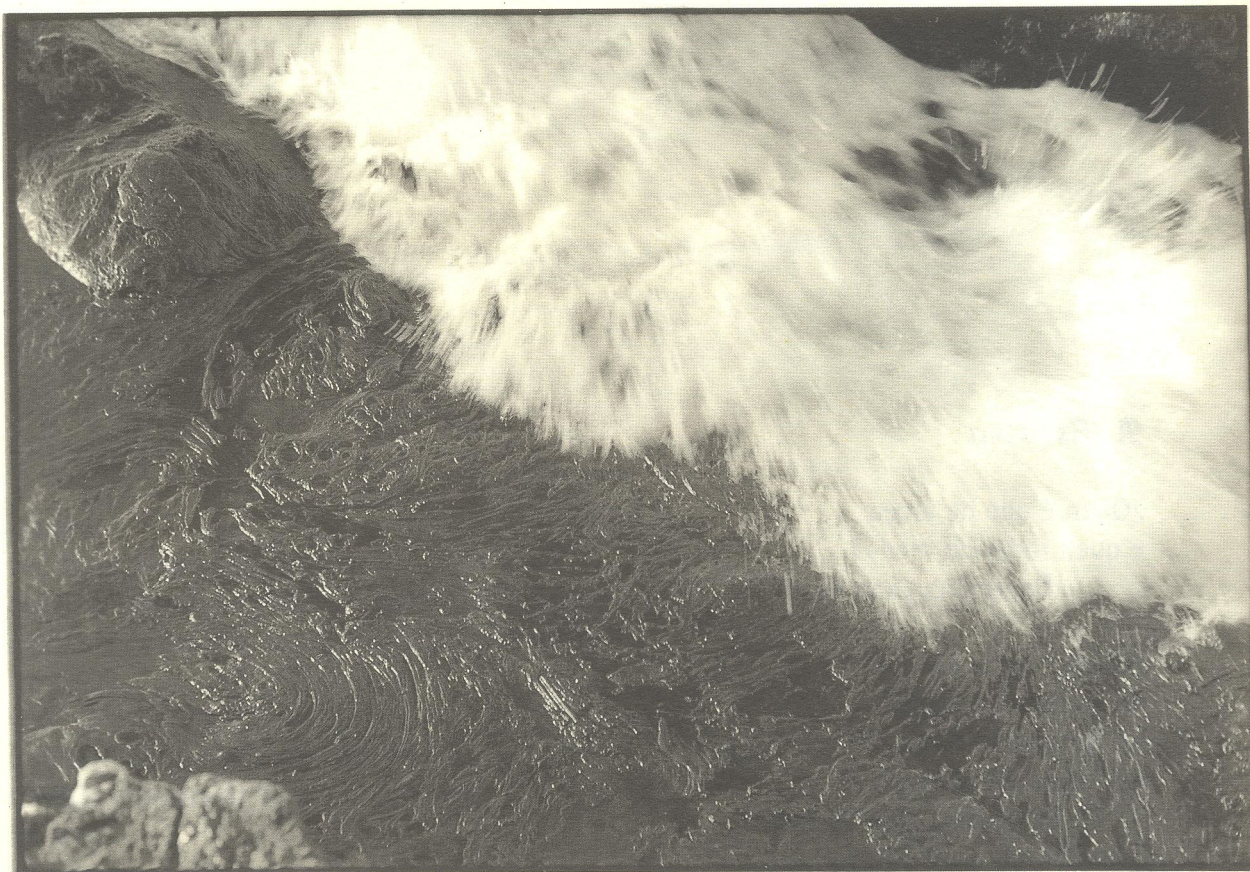
¿Quen é quen de vivir
no sudario da fraga,
no farrapo da terra,
na lucente arañeira?
Os irmáns. ¡Son as irmás!

¿Quen é quen de escandir
a carraxe do mar,
quen arrandea
na gaiola baleira?
Os irmáns. ¡Son as irmás!

¿Quen é flor de sal
na bocha da ferida?
¿Quen raia o día, quen alampa,
quen neva na bola de cristal?
Os irmáns. ¡Son as irmás!

¿Quen vai ao remo,
quen *alinda as* *nubes*,
quen rima chuvia
no coiro do silencio?
Os irmáns. ¡Son as irmás!

¿Quen aboia un sorriso
no amargo do ámbar,
quen pon loureiro á porta
cando fechan todas?
Os irmáns. ¡Son as irmás!

Maré negra

Adoramos un deus maligno
que, de cando en vez, verte da súa copa de xade
unha pócema negra sobre o mar
e cóbrase o seu tributo de vidas.

Contra ese deus érguese o percebeiro
coa raspeta de ira sobre a rocha petroleada.
Tamén o ecoloxista, que fai o inventario do espanto
e alza o cadaver enlizado do mascato
e berra o seu nome:
Sula! Sula basana!
e fai turbillonar o mar
de rebeldía.